

Datum
2018-08-20Diarienummer
FSN-2018/432.601Handläggare
Elaine Jansson Rejto
08- 535 360 25
Elaine.Jansson-Rejto@huddinge.se

Förskolenämnden

Remiss - Riktlinjer för storlek på friyta vid förskolor och skolor

Förslag till beslut

Förskolenämnden godkänner förvaltningens synpunkter och överlämnar tjänsteutlåtandet som nämndens yttrande till kommunstyrelsens samhällsbyggnadsutskott.

Sammanfattning

Riktlinjer för storlek på friytor vid förskolor och skolor i Huddinge kommun är ute på internremiss efter att information skett i samhällsbyggnadsutskottet juni 2018.

Syftet med framtagande av riktlinjer är att stödja Huddinge förskolebarns tillgång till utomhusmiljöer så att deras lek- och rörelsebehov tillfredsställs och utveckling främjas.

Förvaltningen ställer sig positiv till att riktlinjer för storlek på friytor för förskolor tas fram. Det är upp till varje kommun enligt Plan- och bygglagen att definiera vad tillräcklig friyta är.

Förvaltningen vill vidare framhålla vikten av att tydliggöra vad begreppet friyta betyder. Det behöver också tydliggöras vilka typer av förskolor som omfattas av riktlinjerna friliggande förskolor, förskolor i bostadshus, nyproduktion, befintliga förskolor.

Kommunen har delats in i tre zoner utifrån närheten till attraktiv kollektivtrafik: A- områden som är mycket stationsnära, B- stationsnära lägen och C- är resterande delar av kommunen. Zonindelningen utgår från kommunens översiktsplan och trafikstrategi.

Framtagande av egna riktlinjer för kommunen förenklar och underlättar planprocessen, säkrar tillgången på tomtmark, skapar likvärdighet, är tidsbesparande och ger goda förutsättningar för en bra utemiljö för förskolan.

Förtydliganden och komplettering av ”Mall för särskild utredning vid avsteg från kommunens riktlinjer för friytor vid förskolor” behöver upprättas gällande både innehåll- och hantering.

HUDDINGE KOMMUN

Postadress
Huddinge kommun
Barn- och utbildningsförvaltningen
141 85 HuddingeBesök
Gymnasietorget 1Tfn 08-535 300 00
Tfn vxl 08-535 300 00

www.huddinge.se

Beskrivning av ärendet

Riktlinjer för storlek på friytor vid förskolor och skolor i Huddinge kommun är ute på internremiss. Riktlinjerna kommer efter avslutad remiss bearbetas och en slutlig version kommer att tas fram för antagande i Kommunfullmäktige.

Syftet med framtagande av riktlinjer är att stödja Huddinge förskolebarns tillgång till utomhusmiljöer så att deras lek- och rörelsebehov tillfredsställs och utveckling främjas.

Behovet av förskoleplatser bedöms öka kraftigt som en följd av den kraftiga utbyggnaden av nya bostäder som planeras tillkomma.

Friyta

Friyta för lek och utevistelse som begrepp omfattar den yta som barnen kan använda på egen hand vid sin utevistelse. En friyta är ytan som går att leka på och som är tillgänglig för barnen. Förrådsbyggnader, bil- och cykelparkering samt ytor för lastning och lossning är otillgängliga för barnen och ingår därmed inte i friytan för lek och utevistelse.

Regelverk att förhålla sig till när det gäller friyta

Barnkonventionen

Barn har rätt till vila och fritid, till lek och rekreation anpassad till barnets ålder samt att fritt delta i det kulturella och konstnärliga livet.

Plan- och bygglagen

Plan- och bygglagen, PBL, ställer tydliga krav på att det ska finnas tillräckligt stor friyta som är lämplig för lek och utevistelse. Vidare anges att friyta ska prioriteras framför parkeringsplatser om det inte finns tillräckligt med utrymme för båda.

Boverkets allmänna råd och vägledning

I de allmänna råden, BFS 2015:1- FRI 1, framgår att man ska beakta friytans storlek, utformning, tillgänglighet, säkerhet och förutsättningarna att bedriva ändamålsenlig verksamhet. Friytan ska placeras i direkt anslutning till lokalerna där verksamheten bedrivs så att barnen självständigt kan ta sig från byggnaden till friytan. Bedömning av tillräckligt stor friyta bör ta hänsyn till både friytan per barn och till den totala storleken på friytan. Boverket anger vidare att forskning visar att den totala friytan helst bör överstiga 3000 kvadratmeter.

Riktlinjer- storlek på friyta vid förskolor

Kommunen har delats in i tre zoner utifrån närheten till attraktiv kollektivtrafik: A- områden som är mycket stationsnära, B- stationsnära lägen och C- är resterande delar av kommunen. Zonindelningen utgår från kommunens översiktsplan och trafikstrategi där ett radiellt avstånd (fågelvägen) på 600 meter respektive 1200 meter från spårbunden kollektivtrafik anges som planeringsmåt vid anläggande av nya bostäder och verksamheter.

Datum
2018-08-20

Diarienummer
FSN-2018/432.601

Zon A	Zon B	Zon C
600 m från spårbunden kollektivtrafik	600-1200 m från spårbunden kollektivtrafik	mer än 1200 m från spårbunden kollektivtrafik
Förskolans friyta dimensioneras till minst 20 m ² per barn och en sammanhängande yta om minst 2000 m ²	Förskolans friyta dimensioneras till minst 30 m ² per barn och en sammanhängande yta om minst 3000 m ²	Förskolans friyta dimensioneras till minst 40 m ² per barn och en sammanhängande yta om minst 3000 m ²
+	+	+
Tillgängliga och lekvänliga stråk med koppling till naturområde inom 500 meter	Tillgängliga stråk med koppling till naturområde	Tillgängliga stråk med koppling till naturområde är önskvärt

I *zon A* behöver miniminivån kompletteras med kompensationsåtgärder genom utformning av tillgängliga stråk där barnen lätt och tryggt kan röra sig till alternativa ytor, framförallt skog, inom cirka 500 meter.

Zon B följer Boverkets rekommendationer med en sammanhängande yta på minst 3000 kvadratmeter. Avsteg görs avseende friyta per barn. Kompensationsåtgärder ska göras genom utformning av tillgängliga stråk där barnen lätt och tryggt kan röra sig till alternativa ytor, framförallt skog, inom cirka 500 meter.

Zon C följer Boverkets rekommendationer och är eftersträvansvärd i alla zoner.

I förskoleverksamhet med inriktning mot utomhuspedagogik, där betydande del av verksamheten bedrivs utomhus, får kraven bedömas från fall till fall.

Särskild utredning vid avsteg från kommunens riktlinjer för friyta vid förskolor
Om kommunens riktlinjer frångås ska en särskild utredning göras. Utredningen ska visa att det går att påvisa att barnens behov av rörelse- och lek kan säkerställas. Utredningen ska göras under planprocessen och/eller i samband med bygglovsansökan. För att en bra granskning ska kunna göras ska markplaneringsplan, inklusive huvudsakliga material, växtförteckning, utrustnings- och planteringsplan redovisas så tidigt som möjligt dock senast vid bygglovsansökan.

Förvaltningens synpunkter

Förvaltningen ställer sig positiv till att riktlinjer för storlek på friytor för förskolor tas fram. I dag finns inga fastställda normer, varken på nationell eller lokal nivå för hur stor lekgården vid förskolor ska vara. Det är upp till varje kommun enligt Plan- och bygglagen att definiera vad tillräcklig friyta är.

Förvaltningen vill vidare framhålla vikten av att det klart ska framgå vad begreppet friyta ska innehålla, vad gäller om t.ex. del av markytan på grund av kraftig nivåskillnad inte kan nyttjas. Det är även viktigt hur lekgården utformas för att uppfylla barns behov av olika lekmiljöer. Legårdarna ska stimulera barnens lek och utveckling samt vara trygg och säker.

Förvaltningen ser också att rubriksättningen ”Regelverk att förhålla sig till när det gäller friyta” kan uppfattats som missvisande. Det är mer en samling av styrdokument att förhålla sig till.

Zon A- tillgängliga och lekvänliga stråk med koppling till naturområde inom 500 meter

Synpunkter att beakta i slutgiltig version

- ändra skrivningen ”framförallt skog” till ”om möjligt skog” för att möjliggöra att förskolor kan byggas även i mer skogsglesa områden
- parker och grönområden är viktiga kompletterande utemiljöer för barn men kan inte ersätta en bra utemiljö i direkt anslutning till verksamheten
- högre personaltäthet krävs för att säkerställa att utevistelse till närliggande miljöer kan ske
- allmänt parkområde är inte inhägnat och överblickbart, där finns inte tillgång till toaletter och utbudet av lösa lekredskap är begränsat
- ökat slitage på förskolans lekgård kräver ökad drift, skötsel och därmed ökade kostnader

Zon B- tillgängliga stråk med koppling till naturområde

Synpunkter att beakta i slutgiltig version

- tillgängliga stråk där barnen lätt och tryggt kan röra sig till alternativa ytor, framförallt skog, inom 500 meter. Kompletteras i texttrutan med texten ”inom 500 meter”

Zon C- tillgängliga stråk med koppling till naturområde är önskvärt

Synpunkter att beakta i slutgiltig version

- eftersträvansvärt i alla zoner

Kompletteringar i riktlinjerna

- det bör i riktlinjerna tydligt framgå om storleken på friyta för förskolor ska gälla all förskoleverksamhet, kommunal likväl som fristående
- det bör framgå om storlek på friyta ska gälla vid planering av förskolor i flerbostadshus likväl som vid planering av friliggande förskolor
- det bör framgå att riktlinjerna ska gälla vid nyetablering av förskolor
- implementering av riktlinjerna viktigt

Bilaga 2 Mall - särskild utredning vid avsteg från kommunens riktlinjer för friytor vid förskolor och skolor. *Förtydliganden krävs gällande innehåll- och hantering:*

- vilken instans ansvarar för att en utredning vid avsteg genomförs?
- vilket avsteg avses? Är det friyta per barn och/eller avsteg från sammanhängande yta?
- Vilken instans är mottagare av utredningen och var tas beslut om särskilt avsteg?
- lekvärdesfaktormetoden omnämns inte i riktlinjerna som en metod och behöver beskrivas i förslaget om den ska användas som kvalitetsmått.
- konsekvens om kriterier för avsteg inte uppnås?

Fördelar med kommunala riktlinjer:

- tidsbesparande, att inte i varje enskilt ärende behöva beskriva behovet av markytor
- förenklar och underlättar arbetet
- i ett tidigt skede säkra tillgången på tomtmark
- riktlinjerna skapar likvärdighet
- riktlinjerna lyfter barnperspektivet
- ger goda förutsättningar till en bra utemiljö för förskolebarnen
- enligt Plan- och bygglagen ska friyta prioriteras framför parkeringsplatser om det inte finns tillräckligt med utrymme för båda

Datum
2018-08-20

 Diarienummer
FSN-2018/432.601

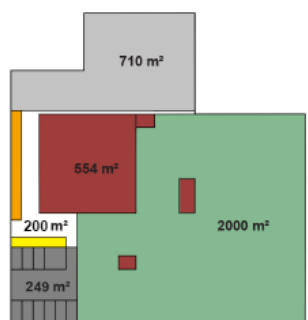
I följande exempel visas behov av markyta för en friliggande förskola med kapacitet för cirka 100 förskolebarn och 20 personal. Markbehovet utgår från storlek på friyta inom respektive zon.

Det som skiljer zonerna åt är friytan/barn och ytan för parkeringsplatser.

ZON A 20m² FRIYTA/BARN

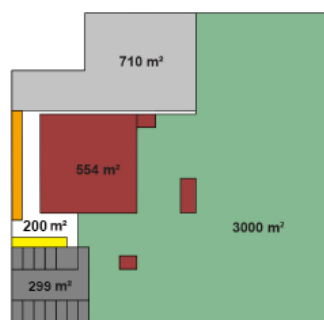
 KAPACITET FÖR CA 100 BARN OCH CA 20 PERSONAL
OMRÅDE A LIGGER INOM EN RADIE AV 600 METER FRÅN SPÅRBUNDEN TRAFIK (STATIONER)

- FRIYTA ZON A
- BYGGNADER, FÖRRÅD OCH MILJÖHUS
- BARNVAGNSPLATSER 20 PLATSER (28 m²) } 87 m²
- CYKELPARKERING 48 PLATSER (59 m²)
- PARKERINGSPLATSER 10 PLATSER
- ANGÖRING SOPBIL OCH LEVERANSER

 Totalt 3800 m²
ZON B 30m² FRIYTA/BARN

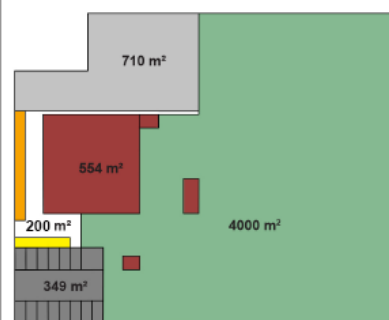
 KAPACITET FÖR CA 100 BARN OCH CA 20 PERSONAL
OMRÅDE B LIGGER INOM EN RADIE AV 1200 METER FRÅN SPÅRBUNDEN TRAFIK (STATIONER)

- FRIYTA ZON B
- BYGGNADER, FÖRRÅD OCH MILJÖHUS
- BARNVAGNSPLATSER 20 PLATSER (28 m²) } 87 m²
- CYKELPARKERING 48 PLATSER (59 m²)
- PARKERINGSPLATSER 10 PLATSER
- ANGÖRING SOPBIL OCH LEVERANSER

 Totalt 4850 m²
ZON C 40m² FRIYTA/BARN

 KAPACITET FÖR CA 100 BARN OCH CA 20 PERSONAL
OMRÅDE C ÄR RESTERANDE DELAR AV HUDDINGE KOMMUN, VILKA EJ TÄCKS AV ZON A OCH B

- FRIYTA ZON C
- BYGGNADER, FÖRRÅD OCH MILJÖHUS
- BARNVAGNSPLATSER 20 PLATSER (28 m²) } 87 m²
- CYKELPARKERING 48 PLATSER (59 m²)
- PARKERINGSPLATSER 10 PLATSER
- ANGÖRING SOPBIL OCH LEVERANSER

 Totalt 5900 m²

Markyta som måste reserveras för förskola med kapacitet för cirka 100 förskolebarn inom zon:

Zon A- 20 kvm/barn	ligger inom en radie av 600 meter från spårbunden trafik	ca 3 800 kvm
Zon B- 30 kvm/barn	ligger inom en radie av 1 200 meter från spårbunden trafik	ca 4 850 kvm
Zon C- 40 kvm/barn	resterande delar av kommunen (de områden som inte täcks in av zon A och zon B)	ca 5 900 kvm

 Kerstin Andersson
Utbildningsdirektör

 Susanne Fritz
Verksamhetschef förskola

Bilaga

Remisshandlingar, riktlinjer för storlek på friyta vid förskolor och skolor

Beslutet delges

Kommunstyrelsen

Akten